

Satakunnan Hyvinvointialue

Aluehallitus

Satakunnan hyvinvointialueella vammais- ja sosiaalipalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut on 1.1.2025 alkaen järjestetty niin, että kuljetukset tilataan Keskustaksi Oy:n välityskeskukseen kautta. Asiakas tilaa kyydin ja ajoon tulee kulloinkin vuorossa oleva taksi. Kyytien yhdistämisiä voidaan tehdä. Uudistus on herättänyt hämmennystä ja keskustelua erityisesti vammaisten ja heidän läheistensä keskuudessa. On herännyt huoli uudistuksen vaikutuksista mm. palvelun saatavuuteen ja laatuun.

Tällä lausunnolla haluamme tuoda esille ja perustella vakiotaksioikeuden merkitystä ja tärkeyttä kuljetuspalvelun järjestämisessä.

Vammaispalvelulain tarkoituksena on:

- 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
- 2) tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
- 3) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Kuljetuspalvelu on osa vammaispalvelulain säätämiä palveluja yllä mainittuihin tavoitteisiin pyrkimiseksi ja pääsemiseksi.

- Vakiotaksioikeus on vammaisen itsemääräämisoikeuden toteutumista, hänen tulee saada päättää, kuka häntä kyyditsee.
- Vakiotaksioikeus lisää niin asiakkaan, läheisen kuin palveluntuottajankin turvallisuutta. Tuttu kuljettaja oppii ja tietää asiakkaansa mahdolliset rajoitteet toimintakyvyssä ja kommunikoinnissa, millaista avustamista tämä tarvitsee, miten toimia ongelmatilanteissa.
- Vakiotaksin käyttö tuo palveluun inhimillisyyttä. Vammaisen kannalta on aivan eri asia, jos häntä kuljettaa esim. kymmenen matkan aikana kaksi eri kuljettajaa kuin se, että kuljettaja on joka kerralla eri. Vammaisen ihmisen elämässä on muutenkin usein monta vierasta, omaan lähipiiriin kuulumatonta, henkilöä osallistumassa arjen toimintoihin, joten tähän ei haluta lisätä toimijoita.

- Vammaisella on oikeus yksityisyyteen ja tietosuojaan, jotka epäilemättä vaarantuvat, jos hän toistuvasti joutuu perehdyttämään uuden ihmisen henkilökohtaisiin asioihinsa koskien esim. matkojensa määränpäättä, apuvälineiden käyttöä, avustamistapoja tai -otteita ym. Vaitiolovelvollisuuden tulisi taata yksityisyys mutta valitettavasti kokemus osoittaa, että tämä ei läheskään aina toteudu.
- Vakiotaksioikeus takaa sen, että ajoneuvo on juuri tämän asiakkaan tarpeisiin sopiva. Keskustaksille mahdollisesti tehty asiakkaan profilointi asiakkaan tarpeiden mukaan ei välttämättä takaa, että saapuva ajoneuvo on oikeanlainen. Ajoneuvon osoittautuessa kyyditykseen sopimattomaksi suunnitelmat ja aikataulut voivat romuttua ja vahingon kärsijänä on vammainen tai iäkäs asiakas.
- Matkojen yhdistely voi aiheuttaa aikatauluihin heittoa, jolloin voi tulla myöhästymisiä tai turhaa odottelua. Itsestä riippumaton odottelu koetaan turhauttavaksi ja väsyttäväksi jopa nöyryyttäväksi. Myös vammaisella tai iäkkäällä asiakkaalla voi olla aikatauluun sidottuja menoja.
- Matkan tilaaminen vakiotaksilta on asiakkaalle mutkatonta ja helppoa. Usein on myös kysymys toistuvasti esim. samoina viikonpäivinä tapahtuvista matkoista, jolloin seuraavasta voidaan sopia edelliseltä matkalta kotiuduttaessa.

Vakiotaksioikeudesta ei ole säädetty vammaispalvelulaissa vaan sen järjestäminen perustuu oikeuskäytäntöön. Käytännössä vakiotaksioikeus myönnetään nykyisellään hyvin tiukoin ehdoin; Asiakkaalla on vaikeita käyttäytymisongelmia, vaikeita pelkotiloja, vaikea kommunikaatio-ongelma tai muu erityinen peruste. Vakiotaksioikeus voi perustua myös asiakkaan apuvälineeseen, esim. kookas apuväline, joka mahtuu vain tiettyyn taksiin.

Vetoamme sen puolesta, että vakiotaksioikeus myönnetään sitä haluaville ilman erillisiä perusteluja.

Kysymyksemme kuuluu, miten yllä esitetty vakiotaksioikeus, joka palvelisi asiakkaan tarpeita ja toiveita ylivoimaisesti nykyistä paremmin, olisi hyvinvointialueen kannalta huonompi tai vähemmän kannatettava ratkaisu kuin nyt käyttöön otettu menettely?

Kankaanpäässä 11.2.2025

Kankaanpään vanhus- ja vammaisneuvosto